

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БУДІВНИЦТВА І
АРХІТЕКТУРИ

АРХІТЕКТУРНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

КАФЕДРА МІСТОБУДУВАННЯ

**КОНЦЕПЦІЯ
І ПЕРСПЕКТИВНИЙ ПЛАН
РОЗВИТКУ КАФЕДРИ МІСТОБУДУВАННЯ
НА 2019 – 2024 РОКИ**

Затверджено
на засіданні вченої ради
архітектурного факультету КНУБА
протокол № 8 від 23.03.2019 р.

Декан арх. фак., професор
О.В. Кащенко

Розглянуто
на засіданні кафедри містобудування
протокол № 9 від 22.02.2019 р.

Зав. кафедри містобудування,
професор
Н.М. Шебек

ПЕРЕДУМОВИ І ОСНОВИ РОЗВИТКУ КАФЕДРИ МІСТОБУДУВАННЯ

Концепція розвитку кафедри містобудування в своїй основі спирається на «Концепцію освітньої діяльності Київського національного університету будівництва і архітектури» і є невід'ємною складовою частиною розвитку спеціальності напряму «Архітектура і містобудування» і «Концепції розвитку архітектурного факультету КНУБА».

Концепція розвитку кафедри спрямована як на розробку теоретичних проблем в руслі містобудування, так і на удосконалення навчального процесу, методів та засобів контролю роботи студентів, забезпечення навчально-методичної бази навчального процесу.

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА КАФЕДРИ МІСТОБУДУВАННЯ

Кафедра містобудування була заснована 1 квітня 1983 року у складі архітектурного факультету Київського інженерно-будівельного інституту. На кафедрі містобудування в червні 2008 року була ліцензована, в межах спеціальності «Містобудування», спеціалізація «Ландшафтна архітектура». Завдяки цьому кафедра містобудування почала випускати спеціалістів і магістрів за спеціальністю «Містобудування», а також спеціалістів і магістрів за спеціалізацією «Ландшафтна архітектура». У 2017 році на кафедрі містобудування було ліцензовано дві спеціалізації: «Містобудування. Архітектурно-містобудівне проектування» або «Містобудування. Архітектурно-ландшафтне проектування», за якими сьогодні здійснюється підготовка магістрів за освітньо-науковими програмами.

В 2003-2005, 2010-2012, 2014-2015 роках викладачами кафедри містобудування були розроблені і затверджені в Міністерстві освіти і науки України Галузеві стандарти підготовки фахівців рівня «спеціаліст» і «магістр» за спеціальністю «Містобудування» і спеціалізацією «Ландшафтна архітектура».

Протягом 23 років з 1983 р. по 2006 р. кафедру очолював доктор архітектури, професор, заслужений архітектор України, видатний вчений в

галузі містобудування Фомін Ігор Олександрович – фундатор та засновник кафедри. З 2006 р. по червень 2009 р. завідувачем кафедри містобудування був доктор архітектури, визначний вчений в галузі містобудування, професор, народний архітектор України, директор Українського державного науково-дослідного інституту проектування міст «ДІПРОМІСТО» – Білоконь Юрій Миколайович, який працював на кафедрі, починаючи з 1987 р. В липні 2009 року кафедру містобудування очолила кандидат архітектури, професор, член-кореспондент Академії архітектури України та Академії будівництва України, почесний професор КНУБА Кушніренко Марія Марківна. З червня 2015 року обов'язки завідувача кафедри містобудування виконує доктор архітектури, професор Шебек Надія Миколаївна.

З часів заснування кафедри містобудування на ній працюють відомі науковці, практикуючі архітектори, фахівці, які мають великий досвід викладацької діяльності, а також талановита молодь, яка розвиває традиції і торить власні стежки в архітектурній науці, проектній практиці та освітянській діяльності. Серед викладачів кафедри – дійсні члени та члени-кореспонденти Академії архітектури України, Академії будівництва України, члени Міжнародної академії архітектури, Російської академії архітектури та будівельних наук, ICOMOS, ISOCARP тощо.

Сьогодні найважливішою складовою концепції розвитку архітектурної освіти вважається наукова робота студентів, аспірантів і викладачів. Кафедра її проводить у трьох головних напрямках, пов'язаних з проблемами розвитку систем розселення, формування нових і удосконалення існуючих містобудівних та ландшафтно-рекреаційних об'єктів різної складності. Саме розв'язанню фундаментальних проблем теорії і практики регіонального планування, гармонізації міського і ландшафтно-рекреаційного середовища присвячені монографії, що видані провідними викладачами кафедри [1-10, 12-14, 20-22, 24]. Аспіранти у своїх дисертаціях, а студенти у магістерських роботах опрацьовують прикладні аспекти кафедральних досліджень.

Професорсько-викладацький склад кафедри містобудування активно впроваджує результати власних наукових досліджень у розробку навчально-методичної літератури. За час існування кафедри її співробітниками видано 2 підручника, 17 навчальних посібників, 10 конспектів лекцій, 1 словник, 1 довідник, більше 75 методичних вказівок до розробки курсових і дипломних робіт, проведення практичних занять і виконання індивідуальних завдань з навчальних дисциплін.

У 1985 р. була заснована філія кафедри містобудування в найбільш близькому за фахом проектному інституті «ДІПРОМІСТО», що сприяло зміцненню багатоаспектних зв'язків навчання із сучасною містобудівною практикою. Багаторічний позитивний досвід співпраці став основою для створення у 2000 р. на базі Українського державного науково-дослідного інституту проектування міст «ДІПРОМІСТО» та кафедри містобудування КНУБА навчально-науково-виробничого комплексу «Архмістобуд». У складі навчально-науково-виробничого комплексу «Архмістобуд» кафедра брала активну участь у розробці державних містобудівних документів і програм, Містобудівного кодексу України. Діяльність комплексу сприяє розвитку наукової та навчально-методичної роботи кафедри на сучасному етапі, удосконаленню навчального процесу, підвищенню кваліфікації викладачів, проведенню проектних практик, працевлаштуванню студентів і випускників кафедри.

З 1983 р. кафедра містобудування поступово перетворилася на науково-методичний центр, який сприяв забезпеченню підготовки архітекторів містобудівного профілю ще у 9 вищих навчальних закладах України. Окрім двох кафедр КНУБА, кафедри з містобудівними спеціалізаціями працюють на факультетах Придніпровської академії будівництва і архітектури у Дніпрі, Харківського національного університету будівництва і архітектури, Харківського національного університету міського господарства ім. О. М. Бекетова, Полтавського національного технічного університету імені Юрія Кондратюка, Національного Лісотехнічного університету України у

Львові, в Одеській академії будівництва і архітектури, в Національному університеті «Львівська політехніка», в Національному авіаційному університеті у Києві, в Івано-Франківському університеті права імені Короля Данила Галицького. Таким чином, сьогодні вже десять ВНЗ України здійснюють підготовку архітекторів за містобудівними спеціалізаціями.

З метою об'єднання регіональних архітектурних шкіл містобудування, визначення проблем підготовки та працевлаштування архітектурних кадрів містобудівного профілю, наближення освітнього процесу до сучасних вимог проектної та наукової практики, удосконалення науково-методичних основ навчання студентів, аспірантів і докторантів на містобудівних кафедрах у 1999 році була створена Постійна координаційна рада з питань вищої освіти за спеціальністю «Містобудування», яка і досі продовжує плідно працювати.

Науково-методична допомога, яку надавала кафедра містобудування КНУБА іншим університетам у становленні спеціалізації звичайно була би неможливою без допомоги таких провідних громадських організацій, як НСАУ і УАА, а також без допомоги підкомісії з архітектури методичної комісії МОН України зі спеціальності 191 «Архітектура та містобудування».

СПЕЦІАЛІЗАЦІЇ КАФЕДРИ МІСТОБУДУВАННЯ

Сьогодні на кафедрі містобудування здійснюється навчання бакалаврів за спеціальністю 191 «Архітектура та містобудування» та магістрів, які можуть обрати освітньо-наукову програму підготовки за однією з двох спеціалізацій: «Містобудування. Архітектурно-містобудівне проектування» або «Містобудування. Архітектурно-ландшафтне проектування».

Сутність спеціалізації **«Містобудування: Архітектурно-містобудівне проектування»** полягає у підготовці магістрів архітектури, спроможних на високому професійному рівні із застосуванням інноваційних методів вирішувати задачі, що пов'язані з дослідженням та проектуванням нових і удосконаленням існуючих містобудівних об'єктів різної складності – від систем розселення до елементів безпосереднього оточення людини. Серед цих

задач найважливішою є комплексне дослідження проблем планування і розвитку територій об'єднаних територіальних громад, окремих населених пунктів та їх частин, пошук шляхів їх вирішення та розробка конкретних пропозицій з розвитку містобудівних систем та територіального розвитку поселень, формування нових та гармонізації існуючих містобудівних ансамблів і комплексів, збереження традиційного характеру середовища історичних населених місць.

Сутність спеціалізації **«Містобудування: Архітектурно-ландшафтне проектування»** полягає у підготовці магістрів архітектури, спроможних на високому професійному рівні із застосуванням інноваційних методів вирішувати задачі, що пов'язані з дослідженням та проектуванням нових і удосконаленням існуючих ландшафтних об'єктів різної складності – від систем розселення до елементів безпосереднього оточення людини. Серед цих задач найважливішою є комплексне дослідження проблем планування і розвитку культурно-історичних ландшафтів як у межах населених пунктів так і за їх межами, пошук шляхів їх вирішення та розробка конкретних пропозицій з відновлення деградованих ландшафтів, формування і розвитку ландшафтно-рекреаційних територій, благоустрою та озеленення територій населених пунктів.

Кафедра готує аспірантів за спеціальністю 191 «Архітектура та містобудування», спеціалізаціями «Теорія архітектури, реставрація пам'яток архітектури», «Містобудування і ландшафтна архітектура», «Архітектура будівель і споруд».

Повноту і цілісність концептуального бачення шляхів становлення спеціалізацій неможливо уявити без ефективного вирішення задач організації навчально-методичної і наукової роботи викладачів і студентів з урахуванням світових тенденцій розвитку архітектурної освіти. Сьогодні співіснують дві головні течії в освіті, які умовно можна назвати академічною і професійною. У першому випадку акцент робиться на фундаментальній академічній підготовці фахівця, у другому – на прикладному її аспекті у досить вузькому секторі

архітектурно-містобудівної діяльності. Ці два напрями повинні гармонічно співіснувати в архітектурно-містобудівній освіті.

Концептуальне бачення організації навчання кафедральним спеціалізаціям у загальному контексті розвитку архітектурної освіти, головним чином, спрямовано на перебудову основних дисциплін – курсового і дипломного проектування на засадах збалансованого використання типологічного і методичного підходів. Зазначений процес у певній мірі активізує впровадження специфічних методів позанавчальної роботи, насамперед, конкурсного проектування. Цьому виду творчої діяльності кафедра приділяє значну увагу, беручи участь і перемагаючи в багатьох міжнародних і всеукраїнських конкурсах.

Ще один важливий концептуальний елемент, який визначає обличчя кафедри, – це творчі звіти викладачів і студентів на щорічних оглядах-конкурсах, конкурсах, виставках, фестивалях, наукових конференціях, круглих столах. Студенти і викладачі кафедри містобудування КНУБА брали участь і неодноразово отримували найвищі нагороди на двадцяти семи оглядах-конкурсах дипломних робіт випускників архітектурних шкіл України. Важливий досвід кафедри та її студенти набули, беручи участь у двох міжнародних форумах «Дизайн-освіта», які проводить Харківська державна академія дизайну і мистецтв.

Викладачі та студенти беруть участь у київському муніципальному проєкті: «Київ Самобутній», який націлений на збереження історичного середовища Подолу та Дніпровських схилів, а також реабілітацію міського простору на новому якісному рівні.

АНАЛІЗ РЕАЛІЗАЦІЇ КОНЦЕПЦІЇ РОЗВИТКУ КАФЕДРИ МІСТОБУДУВАННЯ У 2012-2018 РР.

Попередня концепція розвитку кафедри містобудування КНУБА ймовірно була розроблена у 2012 році, та частково відкоригована у 2015 році. Аналіз реалізації цієї концепції засвідчив, що в цілому перспективний план

розвитку кафедри за цей період був виконаний, що відображено у «Звіті про діяльність кафедри містобудування у 2012-2018 рр.».

Разом з тим існували об'єктивні обставини, які, з одного боку, ускладнили виконання цього плану, а з іншого – потребували корекції його окремих розділів. До ускладнюючих умов слід віднести нові вимоги «Закону про освіту» і нові стандарти освіти, у відповідності до яких спеціальність «Містобудування» перетворилась у спеціалізацію. Оскільки був змінений навчальний план і вимоги до організації навчального процесу, робочі плани навчальних дисциплін неодноразово коректувались і перероблялись. До стресових факторів, що суттєво вплинули на втілення концепції розвитку кафедри містобудування належить смерть її автора, професора М. М. Кушніренка та рішення деяких провідних викладачів змінити місце роботи.

Все це не дозволило в повній мірі підготувати підручник «Основи містобудівного проектування» та навчальні посібники «Розвиток міських поселень Донбасу в 20-40 роки»; «Основи ландшафтного проектування»; «Сучасні проблеми архітектури та містобудування». Разом з тим, професор Кушніренко М. М. підготувала та видала навчальний посібник «Исторические этапы развития городов Украины» [33], за участю професора Кушніренко М. М. у авторському колективі був підготовлений навчальний посібник «История возникновения и развития города» [36], за участю професора Палехи Ю. Н. у авторському колективі був підготовлений навчальний посібник «Инновационные технологии развития город» [37], за участю професора Підгрушного Г.П. у авторському колективі був підготовлений навчальний посібник «Ресурси розвитку міст» [38], за участю професора Палехи Ю. Н. у авторському колективі був підготовлений «Посібник користувача ArcGIS 10.x для фахівців у сфері містобудування і просторового розвитку» [40], за участю професора Сєдака О.І. у авторському колективі були підготовлені навчальні посібники «Экологические основы формирования архитектуры гражданских зданий» та «Произведения искусства в цветовом решении интерьеров» [30, 41].

За звітній період було видано 8 конспектів лекцій із спеціальних дисциплін, що викладаються на кафедрі: «Благоустрій та озеленення міських територій» (доц. Войко Н. Ю.) [46], «Основи ландшафтного проектування» (доц. Войко Н. Ю.) [47], «Основи дендрології» (доц. Дзиба А. А.) [48], «Типологія містобудівних об'єктів» (ст. викл. Іносова Т. Ю.) [50], «Композиція в містобудуванні» (доц. Носенко Г. А.) [51], «Регіональне планування» (проф. Палеха Ю. М.) [52], «Соціально-економічні проблеми містобудування» (доц. Підгрушний Г. П.) [53], «Формування середовища для людей з обмеженими фізичними можливостями» (доц. Шпаковська В. Т.) [54].

В 2015 році було зареєстровано тему науково-дослідної роботи кафедри містобудування – «Архітектурно-містобудівні проблеми формування і розвитку урбанізованого середовища» на період з 09.2015 по 12.2017 рр. (№ держреєстрації 0115U003821). Члени кафедри успішно працювали над її виконанням. За результатами дослідження було захищено 2 докторські дисертації (доц. Устінова І. І., доц. Ковальська Г. Л.), а також 1 кандидатська дисертація (ас. Козятник І. І.).

В грудні 2017 року було зареєстровано тему науково-дослідної роботи кафедри містобудування – «Проблеми формування та перспективи розвитку архітектурно-містобудівних і ландшафтних об'єктів» на період 2018-2023 рр. (№ держреєстрації 0117U005341). Наукові дослідження викладачів, аспірантів і студентів продовжуються у відкоригованому напрямі.

Аспіранти кафедри (Колмаков Є. О., Морозік А. С., Сингаєвська М. А.) успішно закінчили аспірантуру і готують дисертації для публічного захисту. Ас. В'язовська А. В. успішно пройшла передзахист і передала дисертацію у спеціалізовану вчену раду для публічного захисту.

Викладачі кафедри опублікували свої дослідження у 7 колективних монографіях (проф. Палеха Ю. М., проф. Шебек Н. М., доц. Дзиба А. А., ст. викл. Сингаєвська М. А., ас. В'язовська А. В., ас. Козлова Ю. В.) [1, 8, 9, 11, 13, 15, 22], а також у двох науково-популярних мистецьких виданнях (проф. Шебек Н. М., доц. Щурова В. А.) [57, 58]. За період 2012-2018 рр. викладачі, аспіранти

та студенти кафедри брали участь у багатьох міжнародних конференціях. Серед них: 4 конференції «Регіональна політика: історія, політико-правові засади, архітектура, урбаністика» (КНУБА, 2015-18 рр.), 4 конференції «Архітектура історичного Києва» (КНУБА, 2015-18 рр.), 3 конференції «Буд-майстер-клас» (КНУБА, 2016-18 рр.), 2 конференції «Міське середовище – ХХІ ст.» (Київ НАУ, 2017-18 рр.). Результати виступів на цих та інших конференціях опубліковано у 153 тезах. За звітний період викладачами кафедри опубліковано 145 статей (див. «Звіт про діяльність кафедри містобудування за 2012-2018 рр.»).

Зав. кафедри проф. Шебек Н.М. взяла участь в організації II Міжнародної науково-практичної конференції **«Архітектура історичного Києва. Ландшафт і вода»**, що відбулась 30 жовтня 2016 р. (м. Київ, КНУБА).

23 жовтня 2017 року на кафедрі містобудування КНУБА відбулись **наукові читання, присвячені пам'яті проф. Кушніренко Марії Марківни «Містобудування – любов її життя»**. Зі спогадами про М. М. Кушніренко виступили декан архітектурного факультету професор О. В. Кащенко, професори М. М. Дьомін, В. О. Тімохін, Н. М. Шебек та інші запрошенні.

4 травня 2018 на кафедрі містобудування КНУБА відбувся **науковий колоквіум «Архітектурне середовище – генетичний код міста. Силует, фонові забудова, домінанти»**. Доповідь на зазначену тему запросили прочитати С.Г. Буравченка – лауреата держаних премій в галузі архітектури, к. арх., член-кореспондента УНА, почесного проф. НАУ, заступника директора, головного архітектора інституту «УкрНДІПротивільбуд». У колоквіумі взяли участь викладачі, аспіранти і студенти, які навчаються за програмою бакалавра та магістра архітектури.

23 жовтня 2018 року на кафедрі містобудування КНУБА відбулись **наукові читання, присвячені пам'яті проф. Кушніренко Марії Марківни «Містобудування – любов її життя»**. Зі спогадами про М. М. Кушніренко виступили декан архітектурного факультету професор Кащенко О. В., професори Дьомін М.М., Тімохін В. О., Товбич В. В. та інші запрошенні. На

наукових читаннях були заслухані та обговорені повідомлення Н.М. Шебек, Ю.М. Палехи, Г.О. Носенко, О.А. Кравчук про внесок М. М. Кушніренко у розбудову вітчизняної архітектурної освіти, науки і практики, а також щодо питань розвитку сучасної архітектурно-містобудівної освіти, що є корисним для подальшої розбудови кафедри.

Зав. кафедри проф. Шебек Н.М. взяла участь в організації X Всеукраїнської наукової конференції **«Сучасна архітектурна освіта. Містобудування: Естетика хаосу та порядку»**, що відбулась 22 листопада 2018 р. (м. Київ, КНУБА).

28 листопада 2018 року проф. Устінова І. І. і доц. Войко Н. Ю. взяли участь у роботі Міжнародного симпозіуму **«Екологічні та технічні аспекти сталого життя»** (Euro-eco-Hannover - 2018) (м. Ганновер, Німеччина).

Участь кафедри містобудування у міжнародних проектах

Кафедра містобудування у 2012-2015 роках брала участь у Міжнародному спільному проекті № 530197-Tempus-1-2012-1-IT-TEMPUS-JPCR: «Архітектура та сталий розвиток міст заснований на еко-гуманістичних принципах та новітніх технологіях без втрати ідентичності» програми «Темпус». Мета проекту – сприяти модернізації системи вищої освіти у країнах-партнерах (країнах-сусідах) ЄС через активізацію співпраці між вищими навчальними закладами країн-членів ЄС та країн-партнерів. Першим координатором проекту стала проф. Кушніренко М.М.. Активну участь в реалізації проекту брали – проф. Палеха Ю.М., ст. викл. Кравчук О.А., ас. Вязовська А.В.

Головним завданням проекту було створення навчальних програм з урбаністики, заснованих на еко-гуманістичних принципах та новітніх технологіях для магістрів, аспірантів та освіти протягом життя; посилення навчального потенціалу вищих навчальних закладів України за рахунок створення сучасної інфраструктури та інтеграції навчання; створення

інтерактивної мережі університетів, підприємств, муніципальних та громадських організацій, які пов'язані з розвитком міст.

В межах програми «Темпус – SEHUD» завдяки зовнішній допомозі Європейського союзу на кафедрі містобудування відкрито комп'ютерний клас та мультимедійний центр, що свідчить про впровадження інноваційних методів в учбовий процес кафедри – навчально-методичну роботу, в архітектурне проектування, в подальші творчі зв'язки кафедри з українськими та європейськими містобудівними школами.

Студенти старших курсів, аспіранти та асистенти кафедри взяли участь в інноваційному курсі з урбаністики, розробленому в рамках проекту SEHUD – «Архітектура та сталий розвиток міст заснований на еко-гуманістичних принципах та новітніх технологіях без втрати ідентичності» за європейською освітньою програмою ТЕМПУС. У червні 2015 р. учасники проекту отримали сертифікати від Кембриджського університету, що підтверджують високий рівень знань з пройдених навчальних модулів.

Студент кафедри Кучеренко І. за умовами участі у проекті міжнародної академічної мобільності “ERASMUS+” у 2018 р. упродовж весняного семестру навчався в університеті Fachhochschule у німецькому місті Любек

Студентка кафедри Ємець О. у 2018 р. була направлена на навчання до університету в польському місті Люблін для участі у проекті отримання подвійного диплому.

У 2018 р. кафедра містобудування розпочала перемовини з представником кафедри Міського управління (Urban Management) факультету прикладних соціальних наук та права (Faculty of Applied Social Sciences and Law) Амстердамського університету прикладних наук (Amsterdam University of Applied Sciences) (Нідерланди) щодо спільної участі у проекті міжнародної академічної мобільності “ERASMUS+ KA107”.

Участь кафедри містобудування у конкурсах

Студенти кафедри беруть активну участь у всеукраїнських та міжнародних виставках і конкурсах, зокрема: в Міжнародній виставці «Освіта» – м. Київ, 6 експонатів, лютий 2012 р. – студент ІУ курсу Воронцов Д. – І премія; у виставці з енергозбереження в архітектурі та містобудуванні – м. Київ, 4 роботи, червень 2012 р.; в конкурсі «Street Design Contest», 2012 р. – студент Кучабський К.В. (ІІ місце у номінації «Алгоритмічний дизайн»); в конкурсі «CTVUN international student tall building design competition», Китай, 2012 р., конкурсі на висотну будівлю; в Міжнародному московському конкурсі МАДА, 2012 р.; в Міжнародному конкурсі на фестивалі СТРІЛА 2012 від інституту медіа, архітектури і дизайну «Стрелка» (Нижній Новгород) – акція «Хто ми?». Лауреатами міжнародного студентського конкурсу «Solar Decathlon» – Енергоефективний Житловий Будинок, що відбувся у Києві в 2013 р. стали студенти Левадна А., Струк О., Власенко Д., Мостова О., Осадчук В., Зав'ялова Т., Уваров В., Вершиніна А., Мартинюк О.. У міжнародному студентському конкурсі «Школа Майбутнього», який пройшов у Туреччині в 2014 р. студенти Асланян В., Казаков Д., Уваров В. здобули Гран-прі.

Щороку кафедра представляє дипломні проекти студентів на Всеукраїнських та міжнародних оглядах-конкурсах дипломних проектів. Лауреатами ХХІІІ-ХХІV Всеукраїнського огляду-конкурсу дипломних робіт, що проходив у Києві в жовтні 2015 р., стали: Атаєв Д., Чуприна М. (номінація «Громадська будівля», освітній рівень «Бакалавр»), Казаков Д., Ларіонова М., Шевельова А. (номінація «Містобудування», освітній рівень «Спеціаліст»), Вірченко О., Литвиненко Р. (номінація «Містобудування», освітній рівень «Магістр»), Гомон А. (номінація «Громадська будівля», освітній рівень «Магістр»).

В рамках ХХІІІ-ХХІV Всеукраїнського огляду-конкурсу дипломних робіт відбувся блиц-конкурс проектів малих архітектурних форм для центру м. Києва імені О. Плеханова «Артека-6». На цьому конкурсі аспірант кафедри містобудування Шевельова А. і студенти кафедри містобудування Атаєв Д.

(5 курс) і Сушицький О. (2 курс) отримали заохочувальні призи і дипломи «за різноманітність і функціональність» проектного рішення.

На огляді-конкурсі дипломних робіт в рамках VIII Міжнародного форуму «Дизайн-освіта 2015» у Харкові студент Чуприна М. отримав диплом II ступеня у номінації «Дизайн архітектурного середовища».

Лауреатами XXV Всеукраїнського огляду-конкурсу дипломних робіт, що проходив у Чернівцях у вересні 2016 р., стали: Ващенко Ю.Г., Гамалія А.В., Гончаренко А.О., Долгова А.В., Урсол В.І. (номінація «Громадська будівля», освітній рівень «Бакалавр»), Верходуб М.В. (номінація «Житлова будівля», освітній рівень «Бакалавр»), Уваров В.О., Амосов Ю.Д. (номінація «Ландшафтна архітектура», освітній рівень «Магістр»).

Лауреатами Міжнародного архітектурного конкурсу ідей створення меморіального парку Бабин Яр Дорогожицький некрополь у м. Києві, що відбувся у вересні 2016 р., став творчий колектив випускників кафедри містобудування, серед яких аспірант кафедри Є. Колмаков.

Лауреатами огляду-конкурсу дипломних робіт, що проходив у рамках IX Міжнародного форуму «Дизайн-освіта 2017» в м. Харкові в жовтні 2017 р., стали: Верходуб М.В. (диплом III ступеню, номінація «Дизайн архітектурного середовища», освітній рівень «Бакалавр»), Драгомирова Г.А. (диплом I ступеню, номінація «Дизайн архітектурного середовища», освітній рівень «Спеціаліст»), Смоленко Ю.С. (диплом I ступеню, номінація «Дизайн архітектурного середовища», освітній рівень «Магістр»).

Лауреатами XXVI Всеукраїнського огляду-конкурсу дипломних робіт, що проходив в Івано-Франківську в жовтні 2017 р., стали: Буркевич І.О. (диплом II ступеню, номінація «Громадська будівля», освітній рівень «Бакалавр»), Трохименко Ф.С. (диплом I ступеню, номінація «Громадська будівля», освітній рівень «Бакалавр»), Йовенко О.О. (диплом I ступеню, номінація «Житлова будівля», освітній рівень «Бакалавр»), Атаєв Д.О. (диплом I ступеню, номінація «Містобудування», освітній рівень «Спеціаліст»), Глинкіна А.А. (диплом II ступеню, номінація «Містобудування», освітній

рівень «Спеціаліст»), Борисевич М. О. (диплом I ступеню, номінація «Містобудування», освітній рівень «Магістр»), Смоленко Ю. С. (Гран-прі, номінація «Містобудування», освітній рівень «Магістр»), Драгомирова Г. А. (диплом I ступеню, номінація «Ландшафтна архітектура», освітній рівень «Спеціаліст»), Брєян М. В. (диплом I ступеню, номінація «Ландшафтна архітектура», освітній рівень «Магістр»).

Переможцем Конкурсу студентів, аспірантів та молодих архітекторів «КОД. Культура. Освіта. Духовність» ім. О. Плеханова, який проводився 6 жовтня 2018 р. у м. Києві, став аспірант кафедри містобудування Є. О. Колмаков з концептуальним проектом реновації Львівської площі.

Лауреатами XXVII Всеукраїнського огляду-конкурсу дипломних робіт, що проходив у м. Полтаві у листопаді 2018 р., стали: Бондаренко К.Р. (диплом I ступеню, номінація «Громадська будівля», освітній рівень «Бакалавр»), Монастирецька А. О. (диплом I ступеню, номінація «Громадська будівля», освітній рівень «Бакалавр»), Сушицький О. С. (диплом I ступеню, номінація «Житлова будівля», освітній рівень «Бакалавр»), Табурець Д. І. (диплом II ступеню, номінація «Житлова будівля», освітній рівень «Бакалавр»), Возняк О. О. (диплом I ступеню, номінація «Містобудування», освітній рівень «Магістр»), Новак О. О. (диплом I ступеню, номінація «Містобудування», освітній рівень «Магістр»), Гамалє А. В. (диплом I ступеню, номінація «Ландшафтна архітектура», освітній рівень «Магістр»), Мацьоха А. С. (диплом I ступеню, номінація «Ландшафтна архітектура», освітній рівень «Магістр»). Крім того, бакалавр Монастирецька А. О. була нагороджена дипломом Національної спілки архітекторів України та почесною грамотою Полтавської міської ради, а бакалавр Сушицький О. С. був відзначений дипломом «За найкраще вирішення спеціалізованого житла та еталонну подачу бакалаврського диплому».

Зав. каф. містобудування, проф. Шебек Н. М. була нагороджена дипломом конкурсу методичної літератури та видань у галузі архітектурної та художньої освіти за книгу «Ландшафти і рослини». Диплом I ступеню в

номінації «Дизайн архітектурного середовища», освітній рівень «Магістр», отримала асистент кафедри містобудування Бреус А. О.

Художня творчість викладачів кафедри містобудування

Викладачі кафедри містобудування активно займаються художньою творчістю, беруть участь у виставках та конкурсах, а також надають свої роботи для участі у благодійних аукціонах на підтримку хворих дітей та захисників вітчизни.

29 січня – 29 березня 2018 року в КНУБА проходила персональна виставка художніх творів зав. кафедри містобудування Н. М. Шебек «Ландшафти і рослини».

Старший викладач кафедри містобудування Т. Ю. Іносова виступила у спільному авторському проєкті "Театральний сезон", який був представлений широкому загалу 19-21 жовтня 2018 г. в Міжнародному Виставковому Центрі в м. Києві в рамках XVII Міжнародної виставки «Модна лялька».

Зав. кафедри містобудування Н. М. Шебек, доц. Г. А. Носенко та ст. викл. Т. Ю. Іносова презентували свої художні твори для благодійних акцій, що проходили в КНУБА у 2016-2018 роках.

Співпраця кафедри містобудування з українськими партнерами

Значну увагу кафедра приділяє творчому співробітництву з різними організаціями та установами, серед яких: Київська міська державна адміністрація, Національний музей народної архітектури і побуту в м. Києві, інженерно-будівельна компанія Rauta, товариство «Плесо» у м. Києві, Науково-виробниче об'єднання «Міжнародний медичний центр» та мережа клінік інтегративної медицини «СмартМед» тощо.

У жовтні 2015 р. в рамках XXIII-XXIV Всеукраїнського огляду-конкурсу дипломних робіт за ініціативою зав. каф. містобудування КНУБА, проф. Шебек Н.М. відбулося 17-те засідання Постійної координаційної ради з питань вищої освіти за спеціальністю «Містобудування», де було ухвалене рішення

щодо розробки спільної стратегії підготовки архітекторів містобудівної спеціальності у вищих навчальних закладах України.

У листопаді 2018 р. в рамках XXVII Всеукраїнського огляду-конкурсу дипломних робіт за ініціативою зав. каф. містобудування КНУБА, проф. Шебек Н.М. відбулося 18-те засідання Постійної координаційної ради з питань вищої освіти за спеціальністю «Архітектура та містобудування» спеціалізацією «Містобудування». На ньому були ухвалені спільні рекомендації щодо підготовки випускних кваліфікаційних робіт студентів спеціальності «Архітектура та містобудування», які навчаються на містобудівних кафедрах.

ПЕРСПЕКТИВНИЙ ПЛАН РОЗВИТКУ КАФЕДРИ МІСТОБУДУВАННЯ

Сьогодні спеціалізація «Дизайн архітектурного середовища» починається з розвитку напряму підготовки 19 «Архітектура та будівництво» спеціальності 191 «Архітектура та містобудування», за якою студенти отримують диплом «бакалавр архітектури». Подальше навчання відбувається за освітньо-науковою програмою підготовки магістра за спеціалізаціями: «Містобудування. Архітектурно-містобудівне проектування» або «Містобудування. Архітектурно-ландшафтне проектування».

Підготовка магістрів, окрім необхідного і достатнього методичного забезпечення, потребує підготовки нових навчальних посібників і підручників. Насамперед це стосується таких спеціальних дисциплін, як «Сучасні проблеми архітектури і містобудування» (доц. Василенко Л. Г.), «Благоустрій і озеленення території поселень» (доц. Войко Н. Ю.), «Реконструкція поселень» (проф. Сєдак О. І.), «Естетика містобудування» (проф. Шебек Н. М.). Крім вищезазначених навчальних посібників з цих та інших дисциплін потребують корегування й оновлення інші методичні матеріали: конспекти лекцій, методичні вказівки до індивідуальних завдань і курсових робіт та ін.

Кафедра продовжує працювати над підготовкою до відкриття нового відгалуження спеціалізації з умовною назвою «Містобудування. Територіальне планування». Ці напрями роботи будуть узгоджені з новими Державними

стандартами освіти, обговорені на кафедрі, що стане основою для вибору майбутніх спеціалізацій. У відповідності до цього буде переглядатись і оновлюватись тематика курсових і дипломних проектів, формуватись вибіркові дисципліни нових спеціалізацій, готуватись аспіранти та ін.

Керівництво і викладачі кафедри продовжують брати активну участь у розробці нових «Державних стандартів освіти» з урахуванням компетенцій випускників, що спеціалізуються з «Містобудування», в тому числі аспірантів і докторантів. Для їх підготовки будуть розроблені програми спеціальних дисциплін і відповідні матеріали їх методичного забезпечення. Із цих позицій на кафедрі ведеться і отримує розвиток підготовка аспірантів і докторантів, яку здійснюють проф. Шебек Н. М. та доцент Войко Н. Ю.. Планується відновити підготовку аспірантів проф. Сєдаком О. І. та Устіною І. І., а також доцентами Василенко Л. Г. та Шпаковською В. Т. Кафедра буде рекомендувати доц. Козятник І. П. для отримання дозволу на керівництво аспірантами.

На кафедрі містобудування з 2019 року планується започаткувати проведення науково-практичної конференції «Містобудування: проблеми і перспективи розвитку» для викладачів, аспірантів і студентів, старших курсів, які навчаються за спеціальністю 191 «Архітектура та містобудування» за програмою магістра.

Професорсько-викладацький склад кафедри містобудування у продовж наступних 5 років буде продовжувати організовувати наукові читання та брати участь в інших заходах, що присвячені проблемам розвитку містобудівних спеціалізацій, зокрема, у міжнародних науково-практичних конференціях і семінарах, у щорічних оглядах-конкурсах дипломних робіт випускників архітектурних факультетів й інститутів України, у дизайн-форумах Харківської Державної академії дизайну та мистецтв, в міжнародних оглядах-конкурсах дипломних проектів студентів архітектурних ВНЗ тощо.

Також планується запрошувати для проведення спільних наукових і освітніх заходів відомих науковців, практикуючих архітекторів та провідних фахівців інженерно-будівельних компаній.

Члени кафедри планують розширювати співпрацю з Українським державним науково-дослідним інститутом проектування міст «ДІПРОМІСТО» в рамках навчально-науково-виробничого комплексу «Архмістобуд», брати активну участь в організації і проведенні мистецьких й архітектурно-освітніх заходів, обмінюватися досвідом з представниками інших ВНЗ під час засідань Постійної координаційної ради з питань вищої освіти за спеціальністю «Містобудування».

ПОЛІПШЕННЯ КАДРОВОГО СКЛАДУ І ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ВИКЛАДАЧІВ

З 2015 по 2018 роки кафедра втратила з різних об'єктивних причин 17 викладачів: 5 професори, 7 доцентів, 2 старші викладачі, 3 асистенти. Її кадровий склад суттєво оновився. На найближчий час перед кафедрою стоїть завдання поліпшення якісного складу за рахунок поповнення кандидатами архітектури, доцентами і професорами.

Сьогодні на кафедрі працює 2 штатних доктори архітектури, професори; 1 доктор арх., професор, 1 доктор географ. наук, професор і 2 канд. арх., професори за сумісництвом; 9 доцентів, з них 6 кандидатів наук; 3 старших викладача; 3 асистенти. Серед них дійсний член і член-кореспондент Української академії архітектури і 2 Заслужені архітектори України. Серед старших викладачів і асистентів 2 викладачі закінчили аспірантуру і готують кандидатські дисертації до захисту. Це старший викладач Сингаєвська М. А. і асистент В'язовська А. В. Остання успішно пройшла передзахист і буде передавати кандидатську дисертацію у спеціалізовану вчену раду для публічного захисту.

У 2019-24 рр. планується передати у Міністерство освіти і науки України документи доктора архітектури Устінової І. І. і кандидата архітектури Козятник І. П. щодо присвоєння вчених звань «професор» і «доцент».

У відповідності з планом-графіком підвищення кваліфікації керівних і педагогічних кадрів Київського національного університету будівництва і

архітектури і наказом ректора за № 254 від 27.06.2017 р. викладачі кафедри містобудування будуть підвищувати кваліфікацію наступним чином: у 2019 році – доц. Носенко Г.А., доц. Шпаковська В.Т., ст. викладач Сингаєвська М. А. ас. В'язовська А. В.; у 2020 році – ас. Бреус А. О., ас. Ларіонова М. А.; у 2021 році – зав. каф. Шебек Н. М., проф. Устінова І.І., доц. Козятник І. П., ст. викладач Іносова Т.Ю., ас. Вовчок Л.Л.; у 2022 р. – доц. Войко Н.Ю., доц. Третяк М. Е., ст. викладач Абрамова Н.П.; у 2023 р. – доц. Василенко Л. Г.

ПЕРСПЕКТИВНІ НАПРЯМИ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Наукова діяльність кафедри спрямована на подальші дослідження у галузі методології, теорії містобудування та ландшафтної архітектури, та актуальних проблем містобудівної практики.

В грудні 2017 року було зареєстровано тему науково-дослідної роботи кафедри містобудування – «Проблеми формування та перспективи розвитку архітектурно-містобудівних і ландшафтних об'єктів» на період 2018-2023 рр. (№ держреєстрації 0117U005341).

У продовж наступних 5 років планується розширення меж і поглиблення дослідницької тематики за основними науковими напрямками, що обрала кафедра. Серед них:

- **Регіональне планування** – керівники: доктор географічних наук, Лауреат Державної премії України в галузі архітектури, доктор географічних наук, професор Ю.М. Палеха;
- **Планування та забудова міст** – керівник: доктор архітектури, професор Дьомін М.М.;
- **Гармонізація міських планувальних і архітектурного середовища поселень** – керівник: доктор архітектури, професор Н.М. Шебек;
- **Екологічні проблеми містобудування** – керівник: доктор архітектури, професор І.І. Устінова;
- **Ландшафтна архітектура** – керівник: кандидат архітектури, доцент Н.Ю. Войко. Серед цих досліджень виділяється наукова робота в межах

кандидатської дисертації асистента В'язовської А. В. на тему: «Методичні засади планувальної організації водно-зелених територій міста»;

- **Формування безбар'єрного середовища** – керівник: кандидат архітектури, доцент В.Т. Шпаковська.

Дослідження актуальних проблем формування гармонійного урбанізованого середовища започатковано і продовжується в роботах аспірантів кафедри. Серед них: працюють над кандидатськими дисертаціями «Методи ландшафтно-планувальної організації спеціалізованих культурно-пізнавальних парків» Каранда А.О., «Принципи реабілітації міських водойм» Драгомірова Г.А., «Архітектурні засади формування міських відкритих громадських просторів» Добровольська О.Ю., «Принципи динамічної адаптації інноваційної інфраструктури поселень» Дзиба В. О. і «Методи ландшафтно-планувальної організації пішохідної мережі у найкрупніших містах України» Гамалія А. В.

НАУКОВО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ

Продовжуючи поповнення науково-методичного забезпечення і формування ЕНМК, яке сьогодні включає більш ніж 100 одиниць підручників, навчальних посібників, конспектів лекцій, методичних рекомендацій, що опубліковані викладачами, кафедра планує продовжити чи розпочати роботу над навчальними посібниками для наступних дисциплін: «Сучасні проблеми архітектури і містобудування» (доц. Василенко Л. Г.), «Благоустрій і озеленення території поселень» (доц. Войко Н. Ю.), «Реконструкція поселень» (проф. Сєдак О. І.), «Естетика містобудування» (проф. Шебек Н. М.).

У запланований період викладачі кафедри будуть переробляти робочі програми та інші методичні матеріали у відповідності до нових Стандартів освіти, до вимог і форм, що розроблені Міністерством освіти і науки і КНУБА, працювати над ЕНМК і елементами дистанційної освіти. Цей процес буде супроводжуватись оновленням і корегуванням діючого науково-методичного, в т. ч. електронного, забезпечення навчального процесу за всіма дисциплінами, а

також методичного фонду кафедри. Важливою задачею стає оновлення виставки робіт студентів-випускників кафедри, що отримали дипломи і відзнаки на оглядах-конкурсах (ас. Ларіонова М. А., ас. Бреус А. О.).

У відповідності до наказу ректора буде здійснено заповнення викладачами кафедри електронних навчально-методичних комплексів з кафедральних дисциплін на освітньому сайті університету.

ОРГАНІЗАЦІЙНА РОБОТА

Однією з важливих ланок організаційної роботи стає участь викладачів кафедри у розробці Державних стандартів освіти зі спеціальності 191 «Архітектура і містобудування» (проф. Шебек Н. М., ст. викл. Сингаєвська М. А.). У запланований період організаційна робота продовжиться у спеціалізованій вченій раді з захисту кандидатських і докторських дисертацій Д.26.056.02 КНУБА, у редколегіях 5 наукових збірок в університетах України, а також в Українській академії архітектури (проф. Дьомін М.М.); Кандидатській Раді – 05.24.04: Кадастр та моніторинг земель Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова, Докторській Раді – 05.24.04 – Кадастр і моніторинг земель Національного університету «Львівська політехніка», Українському географічному товаристві, Державній комісії по сертифікації оцінювачів з експертної грошової оцінки земельних ділянок, Науковому виданні «Досвід та перспективи розвитку міст України» (проф. Палеха Ю.М.); Спеціалізованій вченій раді К.26.103.01 при Національній академії образотворчого мистецтва і архітектури із захисту дисертацій з наукового фаху 191 «Архітектура та містобудування», Науковій раді Міжнародної академії екології (проф. Сєдак О. І.); в Комісії щодо акредитації діяльності з надання освітніх послуг підготовки магістрів за освітньо-професійною програмою Містобудування Спеціальності 191 «Архітектура та містобудування» галузі знань 19 «Архітектура та будівництво» у Харківському національному університеті міського господарства імені О. М. Бекетова (проф. Устінова І.І.). Організаційна робота викладачів кафедри буде спрямована на

участь в організації щорічних кафедральних НТК, наукових читань, конференцій молодих вчених «Буд-майстер-клас», міжнародних конференцій «Архітектура історичного Києва» та «Регіональна політика: історія, політико-правові засади, архітектура, урбаністика», Всеукраїнських наукових конференцій «Проблеми сучасної архітектурної освіти» та інших. Важливим аспектом організаційної роботи стає формування СМЯ, за функціонування якої відповідають доц. Козятник І. П. і ст. викл. Сингаєвська М. А.

ВИХОВНА ТА ПРОФОРІЄНТАЦІЙНА РОБОТА

У запланований період основним змістом виховної роботи визнається спілкування і бесіди керівництва кафедри і викладачів, насамперед кураторів академгруп, зі студентами 1 – 6 курсів та їх батьками щодо проблем навчання, побутових проблем, участі у конкурсах, проведення екскурсій, відвідання майстер-класів, виставок, семінарів та ін. (доц. Василенко Л. Г. і доц. Носенко Г. А., проф. Яблонська Г. Д. і ст. викладач Іносова Т.Ю., проф. Устінова І. І. і ст. викладач Абрамова Н.П., доц. Шпаковська В. Т. і ст. викладач Іносова Т. Ю., проф. Шебек Н. М. і доц. Третяк М. Е., проф. Шебек Н. М. і доц. Войко Н. Ю.).

Викладачі кафедри будуть брати участь у профорієнтаційній роботі, що на кафедрі очолює доц. Носенко Г. А., з організації «Дня відкритих дверей», у проведенні бесід і консультацій в київських школах, на підготовчих курсах, технікумах. З метою поліпшення реклами спеціалізацій «Містобудування» буде розширено і постійно оновлюватись сайт кафедри (ас. Вовчок Л. Л.).

ТВОРЧІ ЗВ'ЯЗКИ З ОРГАНІЗАЦІЯМИ І УСТАНОВАМИ

З метою поживлення розвитку наукової та навчально-методичної роботи кафедри на сучасному етапі, удосконалення навчального процесу, проведення проектних практик, працевлаштування студентів і випускників у подальші 5 років планується продовжувати діяльність навчально-науково-виробничого комплексу «Архмістобуд», який було створено на базі Державного

підприємства "Український державний науково-дослідний інститут проектування міст "ДІПРОМІСТО" імені Ю. М. Білоконя та кафедри містобудування КНУБА. За творчі контакти з ДП "ДІПРОМІСТО" відповідає ст. викл. Іносова Т. Ю.

Являючись методичним центром з архітектурної освіти, зокрема із спеціалізації «Містобудування», кафедра планує підтримувати творчі зв'язки з 9 архітектурними факультетами, де розвивається ця спеціалізація. Зміст цих зв'язків буде полягати у читанні лекцій і проведенні науково-методичних семінарів із запрошенням провідних професорів, влаштуванням виставок студентських і викладацьких робіт, з організацією обміну студентами під час проведення ознайомчих і рисувальних практик, в участі в щорічних міжнародних оглядах-конкурсах дипломних робіт та ін. Кафедра буде продовжувати творчі зв'язки з Люблінською політехнікою в межах програми «Подвійний диплом». У цій програмі у 2018-19 рр. бере участь 1 студент, що навчається на кафедрі.

З метою наближення студентів до проблем архітектурно-містобудівної практики, їх працевлаштування, оновлення тематики курсових і дипломних проектів кафедра буде і надалі підтримувати творчі зв'язки з проектними та науково-дослідними організаціями, органами державної влади та місцевого самоврядування і фірмами. Серед них: Київська міська державна адміністрація, Державне агентство України з управління зоною відчуження, Національний музей народної архітектури і побуту в м. Києві, Державне підприємство «Український науково-дослідний і проектний інститут цивільного будівництва», Комунальне підприємство виконавчого органу КМДА по охороні, утриманню та експлуатації земель водного фонду м. Києва «Плесо», Українська секція DOCOMOMO (Міжнародна робоча група з документації та консервації будівель, визначних місць та об'єктів містобудування сучасного руху), інженерно-будівельна компанія Rauta, Науково-виробниче об'єднання «Міжнародний медичний центр» та мережа клінік інтегративної медицини «СмартМед» тощо.

МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

У наступну п'ятирічку кафедра планує здійснювати контроль за реконструкцією та ремонтом основних приміщень кафедри, а також аудиторій, що закріплені за кафедрою. Передбачається налагодження контактів з зацікавленими організаціями з метою обслуговування розмножувальної техніки та придбання відеопроєктору та іншого необхідного для робочого процесу обладнання. Оскільки кафедра нагально потребує оновлення електронно-обчислювальної техніки й комп'ютерного забезпечення, частково меблів, планується контролювати виконання заявок.

Викладачі, аспіранти і студенти кафедри будуть брати участь у розробці проектів реконструкції і реновації приміщень архітектурного факультету й університету, у проектах благоустрою території та розробці малих архітектурних форм.

ОСНОВНІ КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПУБЛІКАЦІЇ ВИКЛАДАЧІВ КАФЕДРИ МІСТОБУДУВАННЯ

Монографії

1. Атласне картографування вартості земель в Україні: Монографія у 2-х частинах / Ковальчук І.П. та ін. К.: «Компринт», 2018. 606 с. (один з авторів – проф. **Палеха Ю.М.**)
2. **Белоконь Ю. Н.**, Владимиров В. В., **Фомин И. А.** Организация территорий приграничных районов (концептуальные положения). Труды Российской академии архитектуры и строительных наук. Серия: «Теоретические основы градостроительства». Монография. – К.: КНУСА, 2002.
3. Белоконь Ю. Н. Региональное планирование. Теория и практика. Монография. – К.: Логос, 2003.
4. Білоконь Ю. М. Регіональне планування. Теорія і практика. Монографія. - К.: Логос, 2003.
5. Білоконь Ю.М., Фомін І.О. Наука і творчість в архітектурі. – Київ: Логос, 2006.
6. Білоконь Ю. М. Функція та структура форми в регіональному плануванні. Наук.видання. – К.: Кий, 2002.
7. Білоконь Ю. М. Управління розвитком територій. Планувальні аспекти. Наукове видання. – К.: Укрархбудінформ, 2002.
8. В'язовська А. В. Концептуальні основи «ландшафтного урбанізму». Креативний урбанізм: Колективна монографія / за заг. ред. Б. С. Черкеса та Г. П. Петришин. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2014 – С. 728-

733.

https://www.academia.edu/Концептуальні_основи_ландшафтного_урбанізму_Landscape_Urbanism_Conceptual_Framework

9. **Дзиба А.А.**, Попович С.Ю., Власенко А.С., Берегута Є.І. Заповідна дендросоцїофлора степу України: Монографія: за ред. С.Ю. Поповича. К.: «ЦК КОМПРИНТ», 2013. – 260 с.
10. Дьомин Н. М. Управление развитием градостроительных систем. – К.: Будівельник, 1991.
11. Козлова Ю. В. Досвід формування науково-дослідних центрів у структурі вищих навчальних закладів в історичній ретроспективі. Креативний урбанізм: до століття містобудівної освіти у Львівській політехніці: Колективна монографія за заг. ред. Б. С. Черкеса та Г. П. Петришин. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2014. – 788 – С. 535-541. ISBN 978-617-607-677-3
https://www.academia.edu/Концептуальні_основи_ландшафтного_урбанізму_Landscape_Urbanism_Conceptual_Framework
12. Куйбіда В. С., **Білоконь Ю. М.** Територіальне планування в Україні: європейські засади та національний досвід. Наук. видання. – К.: Логос, 2009.
13. Методика інтеграції екологічної складової розвитку у просторове планування України (регіональний рівень) / Айлікова Г.В., Голубцов О.Г., Лісовський С.А., Маруняк Є.О., **Палеха Ю.М.**, Руденко Л.Г., Май А. (Німеччина), Хайланд Ш. (Німеччина), Якобі К. (Німеччина). – Монографія. – К.: Інститут географії НАН України, 2016. – 76 с
14. Палеха Ю. М. Економіко-географічні аспекти формування вартості територій населених пунктів: Монографія. К.: ПРОФІ, 2006. – 340 с.
15. Сингаєвська М. А. Вплив авангардних концепцій початку ХХ ст. на розвиток архітектури постмодернізму. Інноваційні технології в архітектурі і дизайні: Колективна монографія. Харків, 2017. С. 245-250. ISBN 978-617-7204-48-9
<https://itad.hqsite.online/gallery/%D0%BA%D0%BD%D0%B8%D0%B3%D0%B02017.pdf>
16. Тимохин В. А. Территориальный рост и планировочное развитие города. – К.: Будівельник, 1989.
17. Транскордонні території України (проблеми розвитку). Монографічний збірник наук. праць. / Ред. Ю. Білоконь, І. Фомін. – К.: Укрархбудінформ, 1999.
18. Фомин И. А. Александр Иванович Фомин. Художник и время. – К.: Кий. – 2002.
19. Фомін І. О. Організація місць масового відпочинку. – К.: Будівельник, 1969.
20. Фомин И. А. Планировка городских агломерация (методика проектирования). Пособие проектировщика. Серия «Градостроительство». Вып. 7. – М.: 1967.
21. Шебек Н. М. Гармонізація планувального розвитку міста. – К.: Основа, 2008. – 216 с.

22. Шебек Н. М. Особливості побудови і способи зображення соціонічної типології архітектурного середовища. Інноваційні технології в архітектурі і дизайні: Колективна монографія / Під загальною ред. В. П. Сопова, В. П. Мироненка. – Харків: ХНУБА, 2017. – С. 7-14. ISBN 978-617-7204-48-9 <https://itad.hqsite.online/gallery/%D0%BA%D0%BD%D0%B8%D0%B3%D0%B02017.pdf>
23. Шомина Е.С., **Фомин И.** Контрасты американского города. – М.: «Мысль», 1986.
24. Щербань В. К. Ландшафт и архитектура города. – К.: Будівельник, 1987.

Підручники

25. Владимиров В. В., **Фомин И. А.** Основы районной планировки. Учебник. – М.: Высшая школа, 1995.
26. Фомин І. О. Основи теорії містобудування. Підручник для студентів арх.ВУЗів. – К.: Наукова думка, 1997.

Навчальні посібники

27. Білоконь Ю. М. Проблеми містобудівного розвитку територій. Навч. посібник. Арх.спеціальність «Містобудування». – К.: Укрархбудінформ, 2001.
28. Білоконь Ю. М. Регіональне планування (сутність та значення). Навч. посібник. Арх. спеціальність «Містобудування». – К.: Укрархбудінформ, 2001.
29. Білоконь Ю. М. Типологія містобудівних об'єктів. Навч. посібник. Арх. спеціальність «Містобудування». – К.: Укрархбудінформ, 2001.
30. Запорожченко О.Ю., Седак А.И. Экологические основы формирования архитектуры гражданских зданий: Учебное пособие. Berlin: LAP LAMBERT Academic Publishing RU, 2018. 210 с. ISBN 978-613-7-34067-7. <https://www.amazon.com/Экологические-основы-формирования-архитектуры-гражданских/dp/6137340678>
31. Економічна ефективність і якість містобудівних та архітектурних рішень: навчальний посібник / Г.Д. Яблонська. – К.: КНУБА, 2013. – 120с.: іл. (гриф МОН України від 17.12.2013 № 1/11-19855)
32. Колесников В. В. Архитектурное проектирование жилых и общ.зданий и их комплексов в странах Азии, Африки и Лат. Америки. Учебн. Пособие. – К.: КИСИ, МПП, 1985.
33. Кушниренко М. М. Исторические этапы развития городов Украины: Учебное пособие. – Київ, Логос, 2014. – 196 с. http://historybooks.com.ua/prosmotr_podrobnuy.php?id=2712
34. Кушниренко М. М. Методи передпроектного аналізу містобудування. Навч. посібник. Для студ. Спец. Архітектура. – К.: Віпол, 1996.
35. Кушниренко М. М. Планировка и застройка городов в условиях прибрежного ландшафта. Учебн. пособие для иностр. студентов всех специальностей напр. подготовки «Архитектура». – К.: КНУБА, 2003.

36. Кушниренко М.М., Ломбардини Н. История возникновения и развития города. History of city foundation and development: учебное пособие для студ. высш. учебн. зав. Харьков: «Оперативная полиграфия», 2015. – 57 с.
37. Палеха Ю. Н., Монкюс Х. Инновационные технологии развития города. Advanced technologies of city development: учебное пособие для студ. высш. учебн. зав. Харьков: «Оперативная полиграфия», 2015. – 58 с.
38. Підгрушний Г.П., Макміллан С. Ресурси розвитку міст. Resources of city development: навч. посібник для студ. вищ. навч. закл. Харків: «Оперативна поліграфія», 2015. – 58 с.
39. Підгрушний Г.П. Проблеми визначення пріоритетних видів економічної діяльності міст при розробці їх генеральних планів // Планування забудови міського середовища: Навч. посібник, 2008. – Київ: Гнозис, 2008.
40. Посібник користувача ArcGIS 10.x для фахівців у сфері містобудування і просторового розвитку / М. В. Зеркаль, О. М. Лихогруд, А. В. Олещенко, **Ю. М. Палеха**; за ред. А. В. Олещенко. – Київ: ДП «ДІПРОМІСТО», 2017. – 90 с.
41. Седак О.І., Запорожченко О.Ю. Произведения искусства в цветовом решении интерьеров. Lambert Academic Publishing, 2017. 477 p. ISBN 978-3-330-06073-9
42. Фомин И. А., Кушниренко М. М. Районная планировка. Учебное пособие. – К.: КИСИ, межвуз. полиграф. предприятие, 1987.
43. Фомин И. А., Кушниренко М. М. Теоретические основы градостроительного проектирования. Учебн. пособие. – К.: УМКВО, 1988.
44. Фомин И. А., Тимохин В. А. Применение математических методов и вычислительной техники в учебном градостроительном проектировании. Учебное пособие для студентов Специальности «Промышленное и гражданское строительство». – К.: Укрвузполиграф, 1990.

Конспекти лекцій

45. Абрамова Н. П. Історія ландшафтної архітектури. Конспект лекцій для студ. 5-го курсу. – К.: КНУБА, 2006.
46. Войко Н.Ю. Благоустрій та озелення міських територій: конспект лекцій/Н.Ю.Войко ; Київ. нац. ун-т буд-ва і архітектури. – Київ: КНУБА, 2015. – 56 с.
47. Войко Н.Ю. Основи ландшафтного проектування: конспект лекцій для студ. спец. 7.06010202, 8.06010202 "Містобудування" та спеціалізації "Ландшафтна архітектура" / Н.Ю.Войко; Київ. нац. ун-т будівн. і архіт. – Київ: КНУБА, 2016. – 100 с.
48. Дзиба А. А. Основи дендрології: конспект лекцій для студентів спеціальності 7.06010202, 8.06010202 «Містобудування» спеціалізації «Проектування ландшафтних об'єктів», «Ландшафтна архітектура» / А.А.Дзиба; Київ. нац. ун-т буд-ва і архітектури. – Київ: КНУБА, 2014. – 40 с.
49. Іносова Т. Ю. Менеджмент в містобудуванні. Конспект лекцій для студ. 6-го курсу. – К.: КНУБА, 2004.

- 50.Іносова Т. Ю. Типологія містобудівних об'єктів. Конспект лекцій. – К.: КНУБА, 2012.
- 51.Носенко Г.А. Композиція в містобудуванні: конспект лекцій для студ., які навч. за напрям. підгот. 6.060102 "Архітектура", спец. 7.06010202 "Містобудування" /Г.А.Носенко; Київ. нац. ун-т буд-ва і архітектури. – Київ: КНУБА, 2013. – 40 с.
- 52.Палеха Ю.М. Регіональне планування: конспект лекцій для студ. спец. 7,8.06010202 "Містобудування" / Ю.М.Палеха; Київ. нац. ун-т буд-ва і архітектури. – Київ: КНУБА, 2013. – 21 с.
- 53.Підгрушний Г.П. Соціально-економічні проблеми містобудування: конспект лекцій для студ. спец. 7.06010202, 8.06010202 "Містобудування" / Г.П.Підгрушний; Київ. нац. ун-т буд-ва і архітектури. – Київ: КНУБА, 2013. –28 с.
- 54.Шпаковська В. Т. Формування середовища для людей з обмеженими фізичними можливостями. Конспект лекцій. – К.: КНУБА, 2012.

Довідники

- 55.Довідник проектувальника. «Містобудування» / І. О. Фомін, Ю. М. Білоконь, М.М.Кушніренко та інші. – К.: 2001.
- 56.Міщук О.М. Словник термінів з ландшафтної архітектури. Метод.посібник для студентів спец.7.120.102 «Містобудування», спеціалізація Ландшафтна архітектура. – К.: КНУБА, 2010.

Науково-популярні мистецькі видання

- 57.Шебек Н. М. Ландшафти і рослини, К.: ТОВ «НВП «Інтерсервіс», 2017. – 96 с., іл. ISBN 978-617-696-696-8
- 58.Щурова В. А. ЛАД: Ландшафт. Архітектура Дизайн. Науково-популярне мистецьке видання. – К.: Huss. – 2017 р., 612 ст., іл. ISBN 978-617-7518-00-5
<http://elib.nplu.org/object.html?id=9116>

Методичні вказівки з 1983 до 2015 вкл.

- 59.Абрамова Н.П. Громадський будинок із зальним приміщенням. Метод. вказівки та завдання до виконання курс.проекту з арх.проекування для студ. II курсу, які навчаються за напрямком підг. 6.060.102 «Архітектура». – К.: КНУБА, 2010.
- 60.Абрамова Н.П. Завдання та методичні вказівки на розробку курсової роботи з дисципліни "Основи ландшафтної архітектури": Для студ. IV курсу спец. 8.120101"Архітектура будівель і споруд", 8.120102 "Містобудування" / Київс. нац. унів-т буд. і арх. – Київ: КНУБА, 2000. – 8 с.
- 61.Абрамова Н.П., Іносова Т.Ю. Багатофункціональний міський парк. Метод. вказіки до виконання курс.проекту. Для студ.5-го курсу спец.7.120.102 «Містобудування». – К.: КНУБА, 2009.
- 62.Абрамова Н.П., Іносова Т.Ю. Житлова група. Програма-завдання та метод. вказівки до курс. проекту з курсу «Містобудування». Для студ. спец. 8.120.102. – К.: КНУБА, 2000.

- 63.Абрамова Н.П., Іносова Т.Ю., Седак І.М. Парк житлового району. Метод. вказівки до виконання курс. проекту для студ. 4-го курсу спец. 7.120.101 «Містобудування». – К.: КНУБА, 2002.
- 64.Абрамова Н.П., Іносова Т.Ю., Шпаковська В.Т. Посольство іноземної держави. Методичні вказівки до виконання курсового проекту для студ.3-го курсу напрямку підготовки 12.01 (Архітектура) спец.7.120.102 (Містобудування). – К.: КНУБА, 2007.
- 65.Абрамова Н.П., Штанько В.І. Станція технічного обслуговування легкових автомобілів на 10 робочих постів. Метод. вказівки та завдання до виконання курс. проекту для студ. III курсу спец. «Містобудування». – К.: КНУБА, 2006.
- 66.Абрамова Н.П. Методические рекомендации по проектированию молодежных клубов: для курсового и дипломного проектирования студ. архитектурного ф-та /Н.П.Абрамова; КиевЗНИИЭП. – Киев: [б.и.],1988. – 35 с.
- 67.Бавыкин Е. Н. Задания и метод. указания на составление проекта Универсального здания сельских административных учреждений в Украинской ССР. Для студентов III курса арх. фак-та специальности 12.01 (Архитектура). – К.: КИСИ, 1986.
- 68.Бавыкин Е.Н., Житкова Н.Ю. Задание к разработке дипломного проекта «Реконструкция и арх.-пространственная организация блока произв.цехов». Для студентов Специальности 12.01 (Архитектура). – К.: КИСИ, 1987.
- 69.Бавыкин Е. Н., Житкова Н.Ю. Метод. указания и задание к разработке дипломного проекта на тему: «Комплексное благоустройство территории пром.предприятия» для студентов Специальности 12.01 (Архитектура). – К.: КИСИ, 1987.
- 70.Бавыкин Е.Н., Житкова Н.Ю. Метод.указания к разработке курс.проекта «ТЕЦ-600» для студ. 4-го курса арх.факультета. – К.: КИСИ, 1987.
- 71.Василенко Л.Г. Архітектурна композиція. Площина і об'ємно-просторова композиція. Метод. вказівки до виконання практ. та індив. завдань для студ. I курсу спец.7.120.102 «Містобудування». – К.: КНУБА, 2007.
- 72.Василенко Л.Г. Архитектурное проектирование. Метод.указания по выполнению учебной обмерной практики для студ. 1-го курса (иностранцев) всех арх.специальностей. – К.: КНУБА, 2007.
- 73.Василенко Л.Г. Вивчення архітектурної форми "тіло обертання" з виконанням світлотіньового моделювання: Методичні вказівки до виконання курсового проекту з дисципліни "Архітектурне проектування": Для студ. I-го курсу спец. "Містобудування"/ Київс. нац. унів. буд. та. арх. – Київ: КНУБА, 2000. – 12 с.
- 74.Василенко Л.Г. Вивчення колористики творів архітектури та декор. мистецтва і їх відображення із застосуванням акварельної техніки. Метод. вказівки до виконання курс. проекту для студ. I курсу спец.7.120.102 «Містобудування». – К.: КНУБА, 2006.
- 75.Василенко Л.Г. Вивчення пам'яток архітектури засобом креслення в ортогональній проекції та перспективі виконання світлотіньового

- модельовання. Метод. вказівки до виконання курс. проекту для студ. I курсу спец. 7.120.102 «Містобудування». – К.: КНУБА, 2004.
76. Василенко Л.Г. Метод. вказівки для виконання курс. проекту «Изучения памятников архитектуры и его изображения в ортогональной проекции в светотеневой модуляции». Для студ. 1-го курса для всех специальностей арх. фак-та. – К.: КНУБА, 2007.
77. Василенко Л.Г. Современные проблемы архитектуры и градостроительства. Метод. указания для студентов-иностранцев 6-го курса спец. «Архитектура». – К.: КНУБА, 2002.
78. Василенко Л.Г. Сучасні проблеми архітектури та містобудування. Метод. вказівки до виконання дисципліни та виконання курс. роботи для спец. 7.120.101 «Архітектура будівель і споруд», 7.120.103 «Дизайн арх. середовища», 7.120.102 «Містобудування». – К.: КНУБА, 2009.
79. Василенко Л.В., Заварова Е.В. Программа и метод. указания по проекту «Малоэтажный жилой дом с приусадебным участком в селе» для студ. 2-го курса спец. 12.01 «Архитектура». – К.: КИСИ, 1983.
80. Войко Н.Ю. Реконструкція району (кварталу) міської забудови: Методичні вказівки до курсового проекту з дисципліни "Реконструкція міської забудови": Для студ. спец. 8.092103 "Міське буд-во та господ." / Київс. нац. унів. буд. та арх. – Київ: КНУБА, 2001. – 48 с.
81. Дзиба А.А. Основи дендрології. Метод. вказівки до проведення практ. робіт для студентів 6-го курсу напрямку підг. 6.060.102 (Архітектура) спец. «Містобудування», спеціалізація Ландшафтна архітектура. – К.: КНУБА, 2010.
82. Житкова Н.Ю. Задание и метод. указания к разработке курсового проекта: «Завод санитарно-техн. монтажных заготовок». Для студентов III курса арх. фак-та специальности 12.01 (Архитектура). – К.: КИСИ, 1986.
83. Іносова Т.Ю., Шпаковська В.Т. Планування та забудова житл. мікрорайону. Метод. вказівки до виконання курс. проекту. Для студ. 4-го курсу напрямку підг. 12.01 (Архітектура) спец 7.120.102 «Містобудування». – К.: КНУБА, 2006.
84. Іносова Т. Ю., Біленко Я.В., Козлова Ю.В. Містобудування: метод. вказ. до виконання курсового проекту освітньо-кваліфікаційного рівня "Бакалавр" для студентів IV курсу напряму підготовки 6.060102 "Архітектура" спеціальності "Містобудування" / Іносова Т.Ю., Біленко Я.В., Козлова Ю.В.; Київ. нац. ун-т буд-ва і архітектури. – Київ: КНУБА, 2015. – 20 с.
85. Казимирський В.Б. Віталізація арх. простору житлової групи. Метод. вказівки та завдання до виконання курс. проекту для студ. спец. 7.060.102.02 «Містобудування» (спеціалізація – Ландшафтна архітектура). – К.: КНУБА, 2011.
86. Колесников В.В. Метод. указания и задание на разработку курсового проекта «Домостроительный комбинат» мощностью 100 тыс. кв.м. общей площади в год. Для студентов IV курса Специальности 12.01 (Архитектура). – К.: КИСИ, 1986.

87. Колесников В. В., Абрамова Н. П. Задания и методические указания на разработку курсового проекта «Здание профтехучилища сельского профиля на 960 учащихся» для студентов IV курса арх. фак-та специальности 12.01 (Архитектура). – К.: КИСИ, 1985.
88. Колесников В. В., Абрамова Н. П. Задания и метод. указания к разработке курсового проекта на тему: «Малоэтажный жилой дом (коттедж) в городе». Для студ. 2-го курса спец.29.01 (Архитектура). – К.: КИСИ, 1990.
89. Колесников В. В., Абрамова Н. П. Задания и метод. указания на разработку курсового проекта: Средней общеобразовательной школы на 1276 учащихся (33 класса). Для студентов IV курса арх. фак-та специальности 12.01 (Архитектура). – К.: КИСИ, 1986.
90. Колесников В. В., Абрамова Н. П. Метод. указания и задание к разработке проекта на тему: «Павильон в парке». Для студентов II курса арх. фак-та специальности 29.01 (Архитектура). – К.: КИСИ, 1990.
91. Колесников В. В., Абрамова Н. П., Ставиская Л.М. Задания и метод. указания к разработке курсового проета на тему: «Блок-секционный жилой дом на 180-200 квартир». – К.: КИСИ, Укрвузполиграф, 1989.
92. Колесников В. В., Абрамова Н. П., Ставиская Л.М. Задание и метод. указания к разработке проекта на тему: «Многоэтажный шумозащищенный жилой дом на 200-280 квартир для застройки магистралей с повышенной шумовой нагрузкой». Для студентов IV курса арх. фак-та специальности 12.01 (Архитектура). – К.: КИСИ, 1988.
93. Колесников В.В., Пащенко А.Ф. Задание на проектирование профтехучилища сельского профиля на 960 учащихся для массового и городского строительства. – К.: КИСИ, 1981.
94. Колесников В. В., Ставиская М. М. Задания и метод.указания на разработку курсового проекта: Универмага в составе торгового центра (с гибкой планировкой и возможностью перспективного расширения) для г. Киева. Для студентов IV курса арх. фак-та специальности 12.01 (Архитектура). – К.: КИСИ, 1986.
95. Колесников В.В., Ставиская Л.М. Программа-задание и метод.указания к разработке проекта на тему: «Дом творчества и досуга для молодежи в системе жилой застройки города». Для студентов IV курса Специальности 12.01 (Архитектура). – К.: КИСИ, 1985.
96. Курило О.І. Регіональна архітектура. Метод. вказівки до навч. практикуму для студ. 4-го курсу напрямку 12.01 (Архітектура). – К.: КНУБА, 2008.
97. Кушніренко М.М. Інформаційна складова містобудівного проєктування. Метод. вказівки до виконання лекційного курсу «Генезис теорії містобудування. Наукові дослідження в галузі Містобудування». Для студ.5,6-го курсу спец.7.8.120.102 «Містобудування». – К.: КНУБА, 2010
98. Кушніренко М.М. Метод. вказівки до виконання дипломного проєту освітньо-кваліфікаційного рівню Магістр. Для студ. 6-го курсу напрямку підг.12.01 (Архітектура) спец. «Містобудування». – К.: КНУБА, 2008.

99. Кушніренко М.М. Метод. вказівки до виконання дипломного проєкту освітньо-кваліфікаційного рівню Спеціаліст. Для студ. 6-го курсу напрямку підг.12.01 (Архітектура) спец. «Містобудування». – К.: КНУБА, 2007.
100. Кушніренко М.М., Яценко В.О., Патров С.Б. Мале місто. Метод.вказівки до виконання курс.проєкту. Для студ.5,6-го курсу з спец.7.120.102 «Містобудування». – К.: КНУБА, 2009.
101. Носенко Г.А. Взаємозв'язок форми, простору та кольору в архітектурі. Метод. вказівки до виконання практичних занять з дисципліни «Об'ємно-просторова композиція». Для студ. I курсу спец.7.120.102 «Містобудування». – К.: КНУБА, 2008.
102. Носенко Г. А. Художній потенціал рельєфу як основа формування композиції міста: методичні вказівки до практичних занять: для студ. другого курсу, які навч. за напрям. підгот. 6.060102 "Архітектура" /Г.А.Носенко; Київ. нац. ун-т буд-ва і архітектури. – Київ: КНУБА, 2012. – 28 с.
103. Омеляненко М.В. Метод. вказівки до застосування програми «Garden Designer» у курс. проєктуванні «Індивідуальний житл. будинок» для студ. 2-го курсу спец. «Містобудування». К.: КНУБА, 2000.
104. Омеляненко М.В. Метод. рекомендації щодо використання комп'ютерної програми «3D Landscape» при виконанні курсового проєкту «Міський парк» для студ.4-го курсу та курсової роботи з дисципліни «Методи ландшафтного дизайну» для студ.5-го курсу арх.фак-ту спеціальності «Містобудування». – К.: КНУБА, 2000.
105. Палеха Ю.М. Метод. рекомендації для проведення практичних занять з лекційного курсу «Менеджмент у містобудуванні». Для студ. 6-го курсу арх. фак-ту спец. «Містобудування». – К.: КНУБА, 2006.
106. Палеха Ю.М. Метод. рекомендації щодо використання геоінформаційних систем у містобудівному проєктуванні для студентів-дипломників 6-го курсу арх.фак-ту спеціальності Містобудування. – К.: КНУБА, 2006.
107. Палеха Ю.М. Методичні рекомендації щодо проведення практичних занять з лекційного курсу «Регіональне планування». Для студ. 5-го курсу арх.фак-ту спец. «Містобудування». – К.: КНУБА, 2006
108. Патров С.Б. Архітектурне проєктування. Дорожні розв'язки. Метод.вказівки до виконання курсових і дипломних робіт для студ.5-6 курсів спец.7.120.102 «Містобудування». – К.: КНУБА, 2004.
109. Рубан Л. І. Рекультивация та збагачення ландшафту. Містобудівне використання деградованих ландшафтів міст. Метод.вказівки для виконання курсової роботи для студ.5-го курсу спец. 7.120.102 «Містобудування». – К.: КНУБА, 2002.
110. Седак І.М. Благоустрій територій житлових та гром. будівель та споруд. Метод. вказівки до виконання практичної роботи для студ. 6-го курсу спец. 7.120.102 «Містобудування». К.: КНУБА, 2008.

111. Седак І.М. Елементи ландшафтного дизайну. Метод.вказівки та завдання до курсового проекту для студ.5-го курсу спец. 08.120.103 «Містобудування». – К.: КНУБА, 2002.
112. Сикорский О.Н., Фомин И.А., Колесников В.В., Криштоп Б.Г., Гребенкин Б.Г. Программа спецкурса «Учет специфических условий стран Азии, Африки и Латинской Америки» при проектировании и строительстве гражданских зданий. Для студентов-иностранцев специальности 12.01 (Архитектура). – К.: КИСИ, 1985.
113. Устінова І.І. Визначення еколого-містобудівних засад формування екополісу. Завдання та метод. вказівки до виконання практ. роботи для студ. 5-го курсу спец. 7.120.102 «Містобудування». – К.: КНУБА, 2006.
114. Устінова І.І. Екологічні заходи щодо захисту житл. територій. Завдання та метод.вказівки до виконання курсової роботи зі спецкурсу «Екологічні проблеми містобудування» для студ. 6-го курсу спец. 07.120.102. «Містобудування». – К.: КНУБА, 2006.
115. Устінова І.І. Екологічні проблеми містобудування. Спецкурс. Оцінка сприятливості середовища за умов інсоляції житлових територій. Метод. вказівки до виконання практ.занять для студ.5-го курсу зі спец.07.120.102 «Містобудування». – К.: КНУБА, 2009.
116. Устінова І.І. Містобудівні заходи щодо формування мікроклімату житл. територій. Метод. вказівки до виконання практ. занять зі спецкурсу «Екологічні проблеми містобудування» та дипломного проетку для студ. 6-го курсу спец. «Містобудування». – К.: КНУБА, 2007.
117. Устінова І.І. Формування екологічно-сприятливого повітряного простору міст. Метод.вказівки до виконання практичних завдань зі спецкурсу «Екологічні проблеми містобудування». Для студ. 5-го курсу спец.7.060.102.02. – К.: КНУБА, 2010.
118. Устінова І.І. Формування екологічно сприятливого середовища з урахуванням шумового режиму території. Метод. вказівки для виконання практ.робіт зі спецкурсу «Екологічні проблеми містобудування». Для студ.5-го курсу «Містобудування». – К.: КНУБА, 2009.
119. Устінова І. І. Формування екологічно сприятливого середовища з урахуванням аерації територій: методичні вказівки до виконання практичних занять зі спецкурсу "Екологічні проблеми містобудування" для студентів V курсу спеціальності 7.06010202 "Містобудування" /І.І. Устінова; Київ. нац. ун-т буд-ва і арх-ри. – Київ: КНУБА, 2012. – 32 с.
120. Фомин И.А., Кушниренко М.М. Задание и метод. указания на составление курс.проекта «Планировка большого города и его центров». Для студ. 5-го курса спец.12.01 «Архитектура». – К: КИСИ, 1986.
121. Фомин И.А., Кушниренко М.М., Заблоцкий Г.А. Метод. указания к разработке проекта «Микрорайон большого города». Для студентов 5-го курса спец.12.01 (Архитектура). – К.: КИСИ, 1987.
122. Фомин И.А., Тимохин В. А., Кушниренко М.М., Силантьев М.Л., Заблоцкий Г.А. Комплексная программа разработки преддипломных и

- дипломних проектів по центральній планировочній зоні Києва. – К.: КИСИ, 1988.
123. Хмелев В.И. Задание на метод.указания к курсовому проекту «Жилой поселок на 4 тыс.жителей». Для студентов III курса арх. фак-та специальности 12.01 (Архитектура). – К.: КИСИ, 1986.
124. Шемсединов Г.И. Задание и метод указания к разработке курс.проекта на тему «Мобильный жилой комплекс для базовых поселков» для студентов 5-го курса Специальности 29.01 (Архитектура). – К.: КИСИ, 1990.
125. Шемсединов Г.И.Задание и метод указания к разработке курс.проекта на тему «Мобильный поселок на 1000 жителей» для студентов III курса Специальности 12.01 (Архитектура). – К.: КИСИ, 1990.
126. Шемсединов Г. И., Василенко Л.Г. Задание и метод. указания к разработке курс. проекта на тему «Индивидуальный жилой дом». – К.: КИСИ, 1989.
127. Шпаковська В. Т. Багатоквартирний житл. будинок середньої поверховості. Метод. вказівки до виконання курс. проекту для студ. III курсу напрямку підг. 12.01 (Архітектура). – К.: КНУБА, 2008.
128. Шпаковська В. Т. Багатоповерховий житловий будинок на 180-200 квартир: метод. вказ. та завдання до виконання курсового проекту з архітектурного проектування для студентів IV курсу, які навчаються за напрямом підготовки 6.060102 «Архітектура» / В.Т.Шпаковська; Київ. нац. ун-т буд-ва і архітектури. – Київ: КНУБА, 2014. – 24 с.
129. Шпаковська В.Т. Багатопрофільна школа для старшокласників. Завдання та метод. вказівки до виконання курс. проекту для студ. 4-го курсу спец. 8.120.101 Архітектура будівель і споруд, 8.120.102 Містобудування. – К.: КНУБА, 2000.
130. Шпаковська В.Т. Завдання та метод. вказівки до виконання курс. проекту «Індивідуальний житловий будинок» для студ. 2-го курсу спец. 8.120.101 «Архітектура будівель і споруд». – К.: КНУБА, 2000.
131. Шпаковська В. Т., Абрамова Н. П. Клуб спілкування в мікрорайоні: метод. вказ. та завдання до виконання курс. проекту з архіт. проектування: для студ. III курсу, які навч. за напрямом підготовки 6.060102 "Архітектура" / Київ. нац. ун-т будівн. і архіт. – Київ: КНУБА, 2014. – 20 с.
132. Шпаковська В.Т., Іносова Т.Ю. Інтер'єр житлового будинку. Метод. вказівки до виконання курс. роекту для студ. II курсу. Напряом підг.12.01(Архітектура) спец.8.120.101 «Архітектура будівель і споруд». – К.: КНУБА, 2007.
133. **Щурова В.А.**, Соколовська Ю.С. Дизайн архітектурного середовища житлових вулиць і прилеглих територій: методичні вказівки і програма завдання до розробки архітектурного проекту / Щурова В.А., Соколовська Ю.С.; Київськ. нац. ун-т буд-ва і архіт.-Київ: КНУБА, 2015. – 16 с.
134. Яценко В.О. Селище міського типу на 4 тис. жителів. Метод. вказівки для студ. 5-го курсу до виконання курс. проекту з спец.7.120.102 «Містобудування». – К.: КНУБА, 2010.